

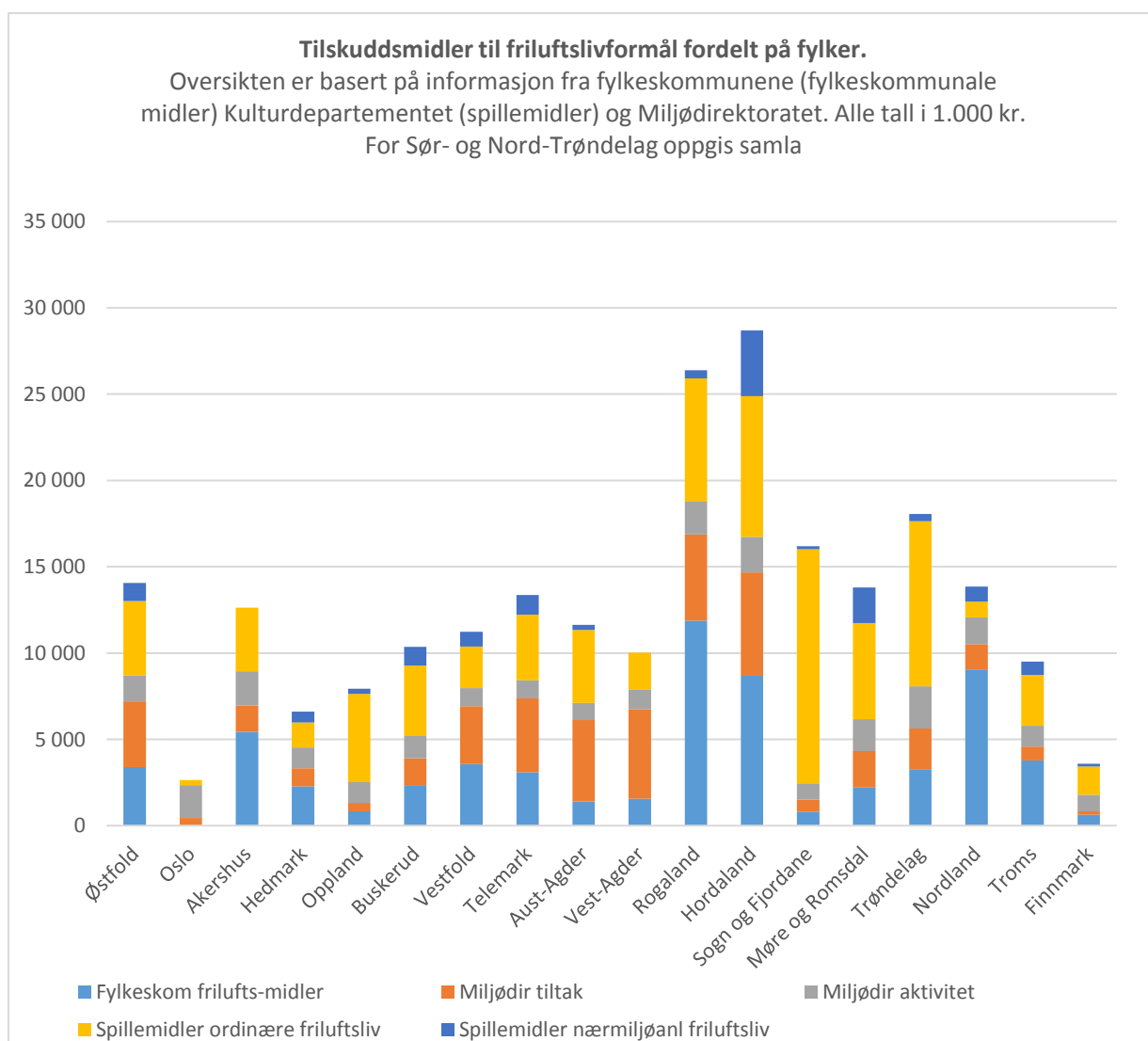

FRILUFTS-INFO 1/18

13. mars 2018

Store forskjeller i fylkeskommunenes prioritering av midler til friluftsliv

Ekspertutvalget som Kommunal- og moderniseringsutvalget satt ned for å vurdere overføring av ytterligere oppgaver og ansvar fra staten til de nye fylkeskommunene, konkluderer med å foreslå overføring av både oppgaver og tilskuddsordninger innen friluftslivsfeltet til fylkeskommunene. Oversikt FL har innhenta over fylkeskommunenes samla midler til friluftslivsformål i 2017, dvs fylkeskommunenes egne midler, spillemidler fordelt til friluftslivsformål og statlige friluftslivsmidler til fysiske tiltak og aktivitetstiltak, viser betydelige forskjeller i hvordan fylkene prioriterer økonomiske midler til friluftslivsformål. Noe kan forklares ut fra folketall og ulike utfordringer fra fylke til fylke, mens andre forskjeller er vanskeligere å finne logisk forklaring på det. Det gir grunn til diskusjon og en viss uro for friluftslivets vilkår i ulike deler av landet om ekspertutvalgets anbefalinger følges fullt ut.

	Fylkeskom friluftsmidler	Miljødir tiltak	Miljødir aktivitet	Spillemidler ordinære friluftsliv	Spillemidler nærmiljøanl friluftsliv	Sum	Per inn- bygger
Østfold	3 397	3 800	1 500	4 320	1 041	14 058	47,65
Oslo		440	1 900	305	-	2 645	
Akershus	5 430	1 520	2 000	3 688	-	12 638	20,58
Hedmark	2 280	1 050	1 200	1 452	624	6 606	33,53
Oppland	825	500	1 200	5 111	300	7 936	41,77
Buskerud	2 350	1 550	1 300	4 080	1 087	10 367	36,76
Vestfold	3 574	3 350	1 050	2 402	862	11 238	45,13
Telemark	3 100	4 270	1 050	3 808	1 137	13 365	77,25
Aust-Agder	1 411	4 700	1 000	4 226	300	11 637	99,46
Vest-Agder	1 553	5 200	1 150	2 117	-	10 020	53,58
Rogaland	11 875	5 000	1 900	7 132	481	26 388	55,67
Hordaland	8 677	6 000	2 050	8 166	3 793	28 686	54,85
Sogn og Fjordane	805	700	950	13 554	176	16 185	147,13
Møre og Romsdal	2 212	2 100	1 850	5 579	2 050	13 791	51,65
Trøndelag	3 277	2 350	2 450	9 565	413	18 055	39,33
Nordland	9 050	1 470	1 550	908	873	13 851	57,00
Troms	3 780	800	1 200	2 964	756	9 500	57,23
Finnmark	635	200	950	1 651	158	3 594	47,29
Sum	64 231	45 000	26 250	81 028	14 051	230 560	

Tilskuddsmidler til friluftslivsformål fra fylkeskommunene, spillemidlene og statlige friluftslivsmidler fordelt på fylker og totalsum fordelt per innbygger i fylkene. For Oslo er ikke egne midler tatt med fordi Oslo er både kommune og fylke, og kommunale midler ikke er del av oversikten. Alle tall i 1.000 kr.

Vi har også regna ut totale tilskuddsmidler via fylkeskommunene til friluftslivsformål per innbygger. Da er det folk i Sogn og Fjordane som kommer desidert best ut. Her er det 147 kr per innbygger til å fremme friluftsliv, mens det bare er 21 kr per innbygger til å fremme friluftsliv i Akershus. I mange av fylkene er det ca 50 kr per innbygger til å fremme friluftsliv. Forskjellene per innbygger er antakelig det mest interessante tallet når budsjett skal forhandles i nye sammenslåtte fylker fra 2020. Vil Vestland følge opp de høye tallene fra Sogn og Fjordane, og vil Viken legge seg på nivået i Østfold, Akershus eller Buskerud?

Størst og mest

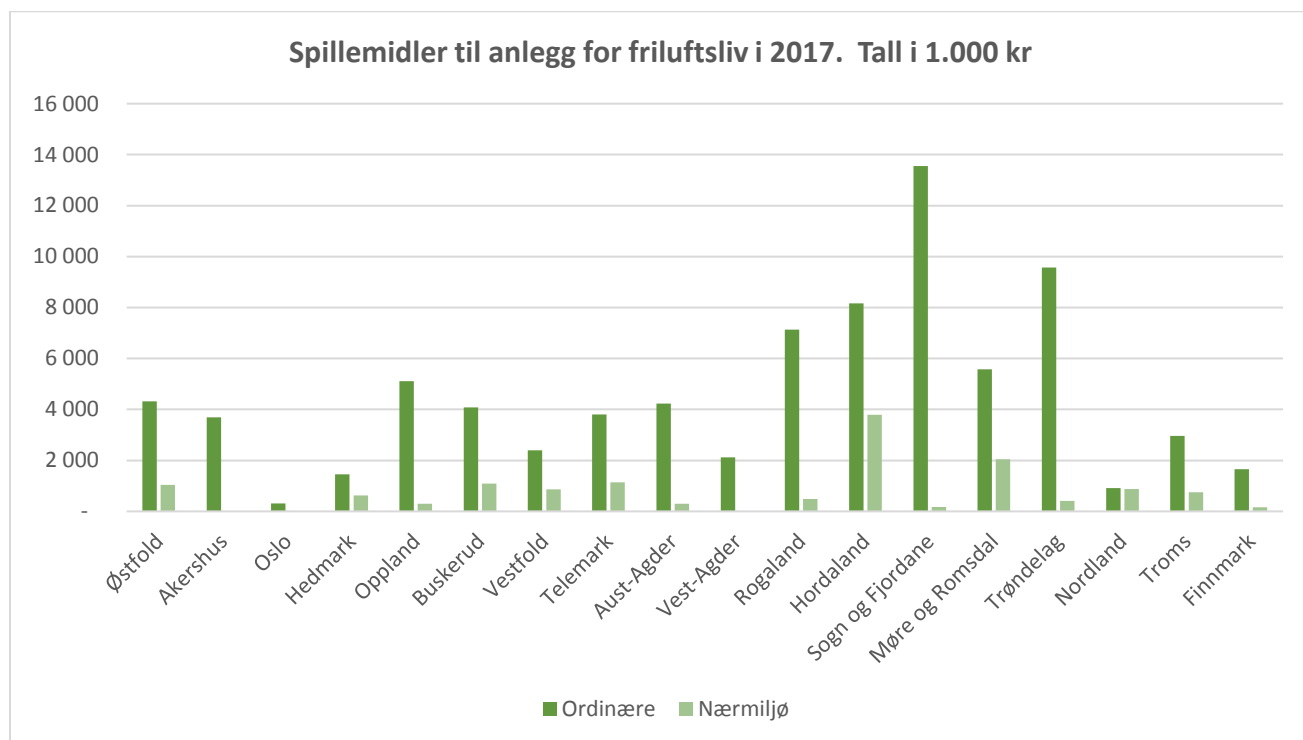
Det totale tilskuddsbeløpet har økt fra 204 millioner i 2016 til 231 millioner i 2017. Halvparten av økningen skyldes at bevilgningene til friluftslivstiltak på Klima- og miljødepartementets budsjett økte med 15 millioner gjennom budsjettforlik i Stortinget. Den øvrige registrerte økningen skyldes at spillemidler til nærmiljøanlegg ikke var med i fjorårets oversikt. Ordinære spillemidler prioritert til anlegg for friluftsliv er på tilnærma samme beløp som i 2016.

I 2016 var det Rogaland som disponerte desidert mest midler til friluftslivsformål, mens det i 2017 var naboen i nord, Hordaland, som hadde mest midler. Rogaland brukte fortsatt mest av egne midler til friluftsliv, men prioriterte i liten grad å bruke spillemidler til friluftslivsformål. Hordaland fylkeskommune prioriterte nær 12 mill av spillemidlene til anlegg for friluftsliv. Det utgjør 9,7 % av totale midler til anlegg. Rogaland brukte 7,6 mill som utgjør 27% av søknadsbeløpet til friluftslivsanlegg, og 6,4% av totale spillemidler til anlegg. Det tar Fylkeskommunen sjølkritikk på og Fylkesutvalget i Rogaland har 27.2.18 gjort prinsippvedtak om at 10% av spillemidlene skal fordeles på friluftslivsanlegg og nærmiljøanlegg. Nordland har også gjort vedtak om å synliggjøre midler til

friluftsliv og nærmiljøanlegg tydeligere. Flere fylkeskommuner har vedtak om andel av spillemidlene som skal brukes til anlegg for friluftsliv og/eller nærmiljøanlegg.

Mest spillemidler til friluftsliv i Sogn og Fjordane – minst i Oslo

Mest spillemidler til anlegg for friluftsliv brukte Sogn og Fjordane Fylkeskommune med 13,7 mill kr. Det utgjør 24 % av totale spillemidler til anlegg i fylket, og 88% av søknadene om spillemidler til anlegg for friluftsliv blei innvilga. Aust-Agder, Møre og Romsdal og Telemark brukte alle mer enn 10% av totale spillemidler til anlegg for friluftsliv. I den andre enden av skalaen finner vi Oslo som bare brukte 0,3% av spillemidlene til anlegg for friluftsliv. Mer kunne de heller ikke brukt - for 100% av søknadsbeløpet blei innvilga. Er det ikke behov for mer tilrettelegging for friluftsliv i Oslo, vasser kommunen, friluftsråd og friluftslivsorganisasjoner i andre penger – eller forsømmer en utvikling av friluftslivstilbudet i Oslo? Dette bildet for det folkerike hovedstadsområdet forsterkes av at Akershus også er av de fylkeskommunene som mottok færrest søknader om spillemidler til anlegg for friluftsliv – herunder ingen om nærmiljøanlegg. Akershus brukte 3,7 mill av spillemidlene til anlegg for friluftsliv. Det utgjorde kun 2,8 % av totale midler, men fylkespolitikerne gjorde sin del av jobben ved å prioritere 88% av innkommet søknadsbeløp, mens innvilgelsesprosenten for alle anlegg var 29%.

Fylkeskommunale midler: Rogaland mest totalt og Nordland mest per innbygger

Fylkeskommunene bestemmer sjøl hvor mye de bevilger av egne midler til friluftslivsformål. Avgrensingene mot andre sektorer som reiselivet, er ikke skarpe, så det kan være noen forskjeller mellom fylkene som skyldes ulike kategoriseringer. Fylkeskommunenes samlede bevilgninger til friluftslivsformål står for andre året på rad stille på ca 64 millioner. Det betyr en gjennomsnittlig bevilgning på 12,13 kr per innbygger. Variasjonen mellom fylkene er stor fra Rogaland som bevilger 11,875 millioner til Nord-Trøndelag med 0,345 millioner, eller utregna per innbygger fra Nordland med 37,24 kr til Nord-Trøndelag som også her er lavest med 2,50 per innbygger. Innenfor enkelte av de nye fylkene er spriket også stort, og det blir interessant om sammenslåingene og nye oppgaver fører til en samla styrking eller om ny-fylkene velger lavest alternativ for pengebruk til friluftsliv.

Hele 6 fylker reduserte sine friluftslivsbevilgninger fra 2016 til 2017; Hedmark, Oppland, Rogaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Nordland. Det er ikke noe godt signal når fylkeskommunene skal kjempe for økt ansvar og oppgaver i friluftslivsarbeidet.

Fylkeskommune	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Per innb. 2017
Østfold				2.470	1.850	1.930	2.630	3.244	3.045	3.397	11,52
Akershus	3 273	2.880	3.840	3.515	3.870	4.900	4.864	5.365	4.981	5.430	8,84
Hedmark	663	1.440	610	1.330	1.548	1.890	2.170	3.340	2.990	2.280	11,57
Oppland	115		500	500	500	3.247	2.325	1.987	1.974	825	4,34
Buskerud	396	2.251	550	1.415	1.522	2.075	2.679	4.529	2.333	2.335	8,28
Vestfold	2 123	1.804	2.339	1.904	1.910	1.436	2.503	3.061	3.550	3.574	14,35
Telemark	240	114	1.225	125	2.821	2.833	2.744	2.408	1.250	3.100	17,92
Aust-Agder	590	677	690	698	673	1.473	2.488	1.652	1.069	1.411	12,06
Vest-Agder	1 650	1.121	1.140	1.711	6.301	1.699	1.199	1.688	1.536	1.552	8,30
Rogaland	7 841	9.065	7.351	10.204	11.061	9.971	9.865	10.488	13.381	11.875	25,05
Hordaland	2 260	2.460	5.580	7.422	5.812	6.873	8.210	7.383	6.682	8.677	16,59
Sogn og Fjordane	433	965	955		750	1.770	-	-	1.070	805	7,32
Møre og Romsdal	1 351	1.421	1.016	2.092	2.325	3.034	2.084	1.982	2.480	2.212	8,28
Sør-Trøndelag	590	450	472	744	1.226	912	1.880	1.708	2.666	2.932	9,13
Nord-Trøndelag	275	285	283	291	355	282	319	328	337	345	2,50
Nordland	4 305	6.004	6.872	6.360	8.086	9.917	8.266	10.189	10.800	9.050	37,24
Troms	510	1.000	1.350	3.000	3.248	2.772	2.938	4.273	3.532	3.781	22,77
Finnmark	147		67	331	120	440	410	620	645	635	8,36
Sum	26.762	31.936	34.840	44.112	53.978	57.454	57.574	64.245	64.321	64.216	12,13

Fylkeskommunenes bevilgning av eget budsjett til friluftslivsformål fra 2008 til 2017, og for 2017 utregna per innbygger. Oslo ikke med i oversikten siden de er både kommune og fylke slik at en ikke har sammenliknbare tall. Oversikten er basert på informasjon innhenta fra fylkeskommunene.

Det er også store variasjoner i hva fylkeskommunene bruker friluftslivsmidlene til. Vest-Agder fylkeskommune er den eneste som bruker midler til å sikre områder, og kan vise til at en del særdeles viktige områder opp gjennom åra er sikra ved fylkeskommunens aktive innsats. Støtte til tilretteleggingstiltak er den største enkeltposten, og under «annet» er det nok også betydelige beløp til tilrettelegging av områder. Fylkeskommunene har vært en viktig medspiller i Turskiltprosjektet, og har sammen med Gjensidigestiftelsen bevilga betydelige midler til å skilte, merke og kartfeste turruter. Oslo kommune bevilger aleine 30 millioner til tilretteleggingstiltak, og mange andre kommuner bevilger tilsvarende beløp.

Fylkeskommunene medvirker også sterkt til skjærgårdstjenesten og til forvaltning og drift av friluftslivsområder. Rogaland fylkeskommune, som tidligere år har oppgitt betydelige beløp i støtte til friluftsrådene og friluftslivsorganisasjonene, rubriserer nå midlene under skjærgårdstjeneste og andre konkrete tiltak. Det er hele 8 fylkeskommuner som ikke gir driftstilskudd til friluftslivsorganisasjoner, mens Akershus, Buskerud, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal bevilger rundt ½ million i driftsstøtte. I diskusjonen om rammevilkårene for både frivillige organisasjoner og friluftsråd er dette ulike prioriteringer i fylkene som det er vel verdt å drøfte. Driftsstøtte bygger opp under frivilligheten og organisasjonenes frie stilling, mens prosjektmidler blir styrende og mindre forutsigbart å forholde seg til. I flere fylker kan det være grunnlag for å drøfte budsjettpraksis opp mot mål for frivillighetspolitikken.

Totalbeløpet til Forum for natur og friluftsliv (FNF) i fylkene er på samme nivå som året før, og fortsatt er det de samme fylkeskommunene som ikke støtter opp om dette organet i eget fylke. Med unntak av Nordland er det små beløp fra fylkeskommunene. Sett i forhold til sterke arealutfordringer, er det vel mulig en hadde vært tjent med en sterkere støtte fra fylkeskommunene.

De fleste fylkeskommunene bevilger til dels betydelige midler til informasjons- og aktivitetstiltak, og mange har egne prosjekter og satsinger. En del slike prosjekter er også rapportert under «annet».

Fylke	Sikring	Tilrettelegging	Drift/Skjærgårdtjeneste	Info og aktivitetstiltak	Drift friluftsborg	Drift friluftsråd	Drift FNF	Annet	Sum 2017
Oslo		30 000	1 198		5 120	5 125			41 443
Østfold		953	1 030	912		352	150		3 397
Akershus		505	882		477	902	205	2 459	5 430
Hedmark		615		1 305	250		110		2 280
Oppland		625		100			100		825
Buskerud	-	700	200	530	505	200	100	100	2 335
Vestfold		405	673	610	210	376	150	1 150	3 574
Telemark		200	220	500	250	160	120	1 650	3 100
Aust-Agder		530	25	90		566	-	200	1 411
Vest-Agder	500	339			-	713			1 552
Rogaland		3 464	6 101	1 450	-	-	50	810	11 875
Hordaland		1 680	2 380	1 102	761	2 584	50	120	8 677
Sogn og Fjordane					450	175	180		805
Møre og Romsdal		173		450	492	428	214	455	2 212
Sør-Trøndelag	-	190	140	101	101	100	50	2 250	2 932
Nord-Trøndelag		345							345
Nordland	-	1 600	-	1 600	-	1 500	600	3 750	9 050
Troms		1 925		706		800	200	150	3 781
Finnmark					85	200		350	635
Sum	500	14 249	11 651	9 456	3 581	9 056	2 279	13 444	64 216

Fylkeskommunenes bevilgning av egne midler fordelt på formål i 2017. Alle tall er i 1.000 kroner. Oslo er ikke med i summen siden Oslo er både kommune og fylke.

Miljødirektoratet fordeler statlige friluftslivsmidler til fylkeskommunene

To statlige tilskuddsordninger til friluftslivsformål fordeles av Miljødirektoratet til fylkeskommunene som så fordeler til konkrete tiltak i fylket. De statlige midlene til tiltak er forbeholdt tilretteleggingstiltak i statlig sikra friluftslivsområder, dvs områder som er i offentlig eie eller har langvarig bruksavtale og klausul om at de ikke kan brukes til andre formål enn friluftsliv.

Miljødirektoratet fordeler mellom fylkene ut fra 1) antall statlig sikra friluftslivsområder, 2) antall statlig eide områder og 3) antall forvaltningsplaner. I tillegg foretas det en skjønnsmessig justering ut fra bl.a. hvor mye det er søkt om. Av totalt 45 millioner i 2017 var 2 mill forbeholdt tiltak for universell utforming. Fordelingsnøkkelen førte til at Hordaland mottok mest med 6 mill kr, mens Vest-Agder fikk 5,2 mill og Rogaland 5 mill. Minst gikk til Finnmark med 0,2 mill, og Oslo fikk heller ikke mer enn 0,44 mill. Telemark mottok mest til tilrettelegging for universell utforming med 320.000, mens det i Oslo, Akershus, Oppland, Buskerud og Finnmark ikke var søknader til formålet. Nøkkelen til å få en større andel av de statlige midlene til tilrettelegging, er å sikre flere områder, utarbeide forvaltningsplaner og fremme søknader. Så enkelt – og så krevende.

Den andre statlige tilskuddsordningen som fordeles av Miljødirektoratet går til aktivitetstiltak. Her fordeles omtrent halvparten gjennom nasjonale friluftslivsorganisasjoner, som Norsk Friluftsliv og FL, og den andre halvparten via fylkeskommunene til tiltak i fylkene. Miljødirektoratet fordeler mellom fylkene ut fra antall kommuner, innbyggertall – og foretar en viss skjønnsmessig justering.

Miljødirektoratet fordelte totalt 26,250 mill til fylkeskommunene i 2017. Hordaland mottok også her

mest med 2,050 mill kr, mens Akershus fikk 2,0 mill, Oslo og Rogaland 1,9 mill. I andre enden av skalaen mottok Sogn og Fjordane, Nord-Trøndelag og Finnmark 0,95 mill kr.

Andre friluftslivsmidler

Denne oversikten omfatter bare tilskuddsmidler som fordeles av fylkeskommunene. Det fins en rekke andre tilskuddsordninger som også har stor betydning for utvikling av friluftslivsmuligheter; spillemidler til løyper i fjellet og overnattingshytter, spillemidler til aktivitetstiltak for barn og ungdom, statlige aktivitetsmidler fordelt gjennom nasjonale friluftslivsorganisasjoner, midler fra Extra-stiftelsen, Frifond-midler, midler fra Gjensidigestiftelsen, Sparebankstiftelsen og andre stiftelser for å nevne noe. I tillegg bevilger kommunene midler til tiltak i egen kommune – Oslo kommunes budsjett på 41 millioner indikerer omfanget.

Friluftslivskonferansen 2018 i Alta 13.-15. juni

Finnmark Friluftsråd inviterer sammen med en rekke samarbeidsparter til Friluftslivskonferansen 2018 i Alta fra 13. til 15. juni. Etter åpningsforedrag fra bl.a. Finnmarkseiendommen, blir det tur til Altakraftverk onsdag ettermiddag. Torsdagen fortsetter med 7 spennende befaringsalternativ på formiddagen, før Johan Kaggestad setter dagsorden for hovedtemaet med innlegget «Gå – Verdens beste mosjon». Fredag formiddag får vi innblikk i en rekke spennende friluftslivstiltak og -utfordringer i Finnmark. Årsmøte i Friluftsrådernes Landsforbund holdes torsdag ettermiddag – og da er det eget program for de som ikke deltar der. Mer informasjon og påmeldingsskjema: www.perletur.no

Friluftsliv-info

gis ut av Friluftsrådernes Landsforbund (FL), med daglig leder, Morten Dåsnes, som ansvarlig. Friluftsliv-Info kommer ut uregelmessig og inneholder stoff om friluftslivsforvaltning og –politikk.

Friluftsrådernes Landsforbund, FL
Eyvind Lyches vei 23 B, 1338 SANDVIKA, tlf 6781 5180,
nettside; /www.friluftsrad.no, E-post: post@friluftsrad.no